

Revolucionarno-klasni karakter općenarodne obrane

Ivan Kraljeta*

Opća razmatranja karaktera vojnog organiziranja društva

Vojna organizacija svakog društva, pa i našeg jugoslavenskog socijalističkog samoupravnog društva, izgrađuje se i razvija u realnim društvenim uslovima, koji neposredno ili posredno utiču na njen oblik, karakter i razvijenost.

Karakter vojne organizacije nekog društva ne može se objašnjavati samo vanjskopolitičkom situacijom, geografskim i geostrateškim položajem neke zemlje ili zahtjevima koji proizlaze iz karakteristika suvremenog rata, već i karakterom onih društvenih odnosa i snaga koji je određuju.

Karakter vojne organizacije društva je zakonit proizvod klasnih i političkih interesa snaga koje su u datom društvu vladajuće. Ako su te snage po svom društvenom biću eksploatatorske, agresivne, hegemonističke i osvajačke, vojna organizacija će pored ostalog biti tako postavljena da realizira imperijalističke ili hegemonističke ciljeve tih snaga i obrnuto, iza miroljubive vanjske politike i aktivne borbe za mir ne može postojati agresivna vojna sila.

Prema tome, postavljanju i razvoju vojne organizacije nekog društva *bitan pečat daje unutrašnja i vanjska politika* vladajućih snaga društva, a tek onda (mada ne s manje važnosti) dolaze zahtjevi koje postavlja suvremeno vođenje rata, geografski, geostrateški i drugi činioci.

Vojna organizacija nekog društva nije mehanički odraz, refleks ili zbir pomenutih činilaca, jer na vojnu organizaciju ponekad, makar i privremeno i različitim intenzitetom mogu da utiču ovi i drugi brojni činioci. Poznate su i pojave da se isti ili slični oblici vojne organizacije po svom sadržaju mnogo ili bitno razlikuju. No, i takve pojave ne negiraju opći zaključak o visokoj korelativnosti unutrašnje i vanjske politike neke zemlje i njene vojne organiziranosti.

*
Ivan Kraljeta, pukovnik, viši predavač na Studiju općenarodne obrane Fakulteta političkih nauka u Zagreba.

Karakter, funkcije i ciljevi obrambene organizacije jugoslavenskog socijalističkog samoupravnog društva

U socijalističkoj samoupravnoj Jugoslaviji radnička klasa, kao vladajuća snaga društva, na čelu sa svojom avangardom Savezom komunista Jugoslavije i u savezu sa svim radnim ljudima i građanima Jugoslavije, stvara i razvija općenarodnu obranu kao obrambenu organizaciju jugoslavenskog socijalističkog samoupravnog društva.

Osnov za određivanje karaktera općenarodne obrane u Jugoslaviji je klasna suština unutrašnje i vanjskopolitičke orijentacije radničke klase Jugoslavije i njene avangarde SKJ. Ta orijentacija je Ustavom SFRJ definirana da se socijalističko društveno uređenje SFRJ temelji na vlasti radničke klase i svih radnih ljudi, na odnosima među ljudima kao slobodnim i ravnopravnim proizvođačima i stvaraocima, čiji rad služi isključivo zadovoljavanju njihovih osobnih i zajedničkih potreba.

Radi izgradnje društva kao slobodne zajednice proizvođača radnička klasa i svi radni ljudi razvijaju socijalističku samoupravnu demokraciju kao poseban oblik diktature proletarijata.

Radni ljudi, narodi i narodnosti odlučuju u federaciji na načelima sporazumijevanja republika i autonomnih pokrajina, solidarnosti i uzajamnosti, ravnopravnog učešća republika i autonomnih pokrajina.

SFRJ temelji svoje međunarodne odnose na načelima poštivanja nacionalne suverenosti i ravnopravnosti, nemiješanja u unutrašnje poslove drugih zemalja, socijalističkog internacionalizma i rješavanja međunarodnih sporova mirnim putem. U svojim međunarodnim odnosima SFRJ se drži načela Povelje Ujedinjenih naroda.

Radi ostvarivanja tih načela SFRJ zalaže se za uspostavljanje i razvoj svih oblika međunarodne suradnje koja služi učvršćivanju mira, za prevladavanje blokovske podjele svijeta, za odbacivanje upotrebe sile ili prijetnje silom u međunarodnim odnosima, te za ostvarivanje općeg i potpunog razoružanja. SFRJ se zalaže za pravo svakog naroda da slobodno određuje i izgrađuje svoje društveno i političko uređenje putovima i sredstvima što ih slobodno bira, za pravo naroda na samoodređenje i nacionalnu nezavisnost, te za njegovo pravo da, radi postizanja tih ciljeva, vodi oslobodilačku borbu.

O ciljevima, funkciji i karakteru općenarodne obrane Ustav SFRJ navodi:

»Radni ljudi i građani i narodi i narodnosti Jugoslavije, odlučni da sve svoje snage usmjere na stvaralački rad u miru i izgradnji svoje samoupravne socijalističke zajednice, dosljedno provode politiku mira, a protiv agresije, rata i agresivnih pritisaka bilo koje vrste. Radi osiguravanja svojeg mirnog razvoja i socijalističke izgradnje oni su odlučni da svim raspoloživim snagama i sredstvima, oružanom borbom i drugim oblicima općenarodnog otpora štite i brane svoju slobodu, nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu cjelokupnost i socijalistički samoupravni poredak SFRJ. U tu

svrhu radni ljudi i građani te narodi i narodnosti Jugoslavije *organiziraju i izgrađuju općenarodnu obranu kao nerazdvojan dio socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja*, svjesni da je obrambena sposobnost društva i pripremljenost zemlje za obranu veća, a mogućnost agresije manja ako je razvijenija općenarodna obrana *kao oblik i sadržaj* (podvukao IK) obrambene organiziranosti društvene zajednice. Jačanje obrambene sposobnosti zemlje sastavni je dio politike mira i ravnopravne međunarodne suradnje.¹

Iz izloženog se vidi čvrsta opredijeljenost jugoslavenskog socijalističkog samoupravnog društva ka daljnjoj izgradnji i razvoju političkog sistema socijalističkog samoupravljanja na unutrašnjem planu, a nesvrstanosti i osiguranju naše samostalne i nezavisne pozicije na vanjskom planu, te naš odlučan stav protiv agresije i rata ili hegemonizma bilo koje vrste, za miroljubivo rješavanje međunarodnih sporova. Upravo takva unutrašnja i vanjskopolitička orijentacija opredjeljuju karakter, funkcije i ciljeve općenarodne obrane Jugoslavije.

*Integriranost općenarodne obrane
u sistem socijalističkog samoupravljanja —
podruštvljavanje poslova ONO*

Općenarodna obrana izrasta iz političkog sistema socijalističkog samoupravljanja jugoslavenskog društva, postaje integralna i organska funkcija društva, što nužno pretpostavlja podruštvljavanje obrane kao i svih ostalih funkcija društva. Jugoslavensko socijalističko samoupravno društvo može opstati i razvijati se uspješno ako obranu učini svojom organskom funkcijom, ako obrana po svom karakteru odgovara stepenu i potrebama društvenog razvoja.

Ne postoji poseban oblik društvenog organiziranja, ni posebni organi izvan društveno-političkog sistema radi vođenja politike u oblasti narodne obrane, ne postoji ni poseban način na koji se to političko odlučivanje u poslovima obrane provodi. Postupak je isti kao i u svim drugim društvenim oblastima i poslovima, što opravdava zaključak da je sistem ONO u potpunosti integriran u društveno-politički sistem socijalističkog samoupravljanja u SFRJ.

Radi argumentiranja ovog zaključka razmotrimo integriranost i podruštvljavanje poslova narodne obrane na svim nivoima društveno-političkih zajednica, organizacija udruženog rada, mjesnih zajednica, društveno-političkih organizacija, te učešće radnih ljudi i građana.

Skupština SFRJ kao organ društvenog samoupravljanja i najviši organ vlasti u okviru prava i dužnosti federacije odlučuje o ratu i miru, raspravlja o politici narodne obrane i financiranju poslova, mjera i zadataka narodne obrane u nadležnosti federacije.

¹
Ustav SFRJ

Predsjedništvo SFRJ najviši je organ rukovođenja i komandovanja oružanim snagama SFRJ (OS) u ratu i miru. Predsjednik Predsjedništva SFRJ u ime Predsjedništva SFRJ ostvaruje komandovanje OS SFRJ, predsjednik je Savjeta za narodnu obranu Predsjedništva SFRJ.

Predsjedništvo SFRJ utvrđuje osnove planova i pripremnih mjera za obranu zemlje, daje smjernice za poduzimanje mjera, priprema i mobilizacije izvora i snaga zemlje za obranu i za usklađivanje planova i mjera društveno-političkih zajednica (DPZ), organizacija udruženog rada (OUR) i drugih samoupravnih organizacija i zajednica, utvrđuje postojanje neposredne ratne opasnosti, naređuje opću i djelomičnu mobilizaciju, te ako se Skupština SFRJ ne može sastati, proglašava ratno stanje.

Predsjedništvo SFRJ utvrđuje plan upotrebe OS SFRJ u slučaju rata i naređuje upotrebu OS u miru. Predsjedništvo SFRJ može određene poslove rukovođenja i komandovanja OS prenijeti na saveznog sekretara za narodnu obranu; u tom slučaju savezni sekretar za narodnu obranu za poslove koji su na njega prenijeti odgovara Predsjedništvu SFRJ.

Dok traje funkcija Predsjednika Republike, Predsjednik Republike je predsjednik Predsjedništva SFRJ, vrhovni komandant OS SFRJ, predsjednik savjeta za narodnu obranu Predsjedništva SFRJ. On utvrđuje postojanje neposredne ratne opasnosti, naređuje opću ili djelomičnu mobilizaciju i ako se Skupština SFRJ i Predsjedništvo SFRJ ne mogu sastati, proglašava ratno stanje. Rukovodi i komanduje OS SFRJ, utvrđuje osnove planova i pripremnih mjera za obranu zemlje, utvrđuje plan upotrebe OS u ratu i miru, te određene poslove rukovođenja i komandovanja OS SFRJ može prenijeti na saveznog sekretara za narodnu obranu, u tom slučaju savezni sekretar odgovara Predsjedniku Republike za poslove koji su na njega preneseni.

Savjet za narodnu obranu Predsjedništva SFRJ (Savjet) raspravlja o pitanjima s područja narodne obrane u okviru prava i dužnosti Predsjedništva SFRJ. Na zahtjev Predsjednika Republike Savjet raspravlja i daje mišljenja i prijedloge o pitanjima narodne obrane iz djelokruga Predsjednika Republike.

Članovi Savjeta su svi članovi Predsjedništva SFRJ, predsjednik Skupštine SFRJ, predsjednik Saveznog izvršnog vijeća, predsjednici predsjedništva republika i predsjedništva autonomnih pokrajina, savezni sekretar za vanjske poslove, savezni sekretar za narodnu obranu, savezni sekretar za unutrašnje poslove, načelnik Generalštaba JNA, te drugi funkcioneri u državnim organima i društveno-političkim organizacijama i starješine OS koje izabere Predsjedništvo SFRJ.

Savezno izvršno vijeće brine se o izvršavanju politike obrane zemlje, o provedbi priprema za obranu, posebno kad se radi o savezним organima uprave i savezним organizacijama. Utvrđuje osnove priprema privrede i društvenih djelatnosti za funkcioniranje u ratu, osnovne kriterije i normative za raspoređivanje građana i materijalnih sredstava za potrebe popune OS i za druge potrebe narodne obrane, brine se o osiguranju potrebnih materijalnih i financijskih sredstava za izvršavanje planova za obranu

federacije, te obavlja i sve druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost.

Sabor SRH utvrđuje politiku Republike u oblasti ONO, potrebe ONO u društvenim planovima, načine osiguranja materijalnih rezervi za slučaj rata i druge mjere u organiziranju, jačanju i razvoju općenarodne obrane u Republici.

Predsjedništvo SRH osigurava jedinstvenost i cjelovitost sistema ONO u Republici, osigurava provođenje mjera pripravnosti i za prijelaz u ratno stanje, donosi plan obrane Republike, daje smjernice za pripreme ONO u privredi i društvenim djelatnostima, za usklađivanje priprema i mjera ONO društveno-političkih zajednica i OUR-a. Utvrđuje sadržaj i način izrade planova obrane, ostvaruje suradnju s drugim republikama i autonomnim pokrajinama u oblasti ONO, osigurava sprovođenje odluka, stavova i mjera u oblasti ONO koje donosi Predsjednik Republike i Predsjedništvo SFRJ. U slučaju rata rukovodi općenarodnim otporom u Republici, te donosi i druge mjere od općeg značaja za organiziranje, jačanje i razvoj ONO u Republici.

Izvršno vijeće Sabora SRH brine se o izvršavanju zakona i utvrđene politike u oblasti ONO, daje opće smjernice za rad, koordinira i usmjerava pripreme koje provode republički organi uprave, savjeti i organizacije, utvrđuje prijedlog plana obrane Republike, prijedlog mjera razvoja ONO u društvenim planovima Republike, brine se o osiguranju sredstava za financiranje priprema ONO, te obavlja i druge zadatke utvrđene Zakonom o općenarodnoj obrani.

Zajednice općina i općine u okviru svojih prava i dužnosti utvrđenih ustavom i zakonima uređuju i organiziraju općenarodnu obranu na svojem teritoriju i njome rukovode. Osiguravaju organizacijske, materijalne i druge uvjete za ostvarivanje prava i dužnosti radnih ljudi i građana u ONO. Usmjeruju i usklađuju pripreme za obranu i rad u ratu privrede i društvenih djelatnosti, naročito na poslovima značajnim za jedinstvo i efikasnost sistema ONO. Organiziraju teritorijalnu obranu (TO) i osiguravaju jedinstvo organizacije rukovođenja i komandiranja TO u miru i ratu. Organiziraju jedinstven sistem civilne zaštite i službe osmatranja, javljanja i uzbunjivanja i njime rukovode, organiziraju i rukovode oblicima općenarodnog otpora. Izrađuju i donose planove obrane, a u planovima društvenog i ekonomskog razvoja osiguravaju materijalna i financijska sredstva za ostvarivanje priprema ONO, te obavljaju i ostale poslove iz narodne obrane koji su im stavljeni u nadležnost.

Radi usklađivanja priprema za ONO i za obavljanje određenih poslova u ONO skupštine zajednica općina i skupštine općina osnivaju savjet narodne obrane. Predsjednik savjeta je predsjednik DPZ (općine, zajednice općina). Savjet je sastavljen od najšireg kruga predstavnika društvenih činilaca u DPZ — delegata skupštine, funkcionara, predstavnika društveno-političkih organizacija, vojnih rukovodilaca, te predstavnika OUR-a. Sastav savjeta je tako prilagođen da može uspješno utjecati na opće usklađivanje djelovanja svih društvenih subjekata u provođenju priprema ONO.

Članove savjeta imenuje skupština općine i savjet skupštini odgovara za svoj rad.

Izvršno vijeće općinske skupštine u cjelini je odgovorno za stanje priprema ONO, za provođenje politike i izvršavanje propisa i smjernica, te s obzirom da usmjerava i usklađuje, te objedinjuje rad organa uprave i organizacija od interesa za općinu u obavljanju poslova ONO, to izvršno vijeće općine priprema prijedlog plana obrane općine.

Organizacije udruženog rada (OUR) u svojim općim aktima, samoupravnim sporazumima, statutima i dr. utvrđuju djelokrug i odgovornost članova radne zajednice u vezi s pripremanjima za obranu i obavljanje poslova i zadataka u slučaju rata. Radnici u OUR i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama imaju pravo i dužnost da u okviru svoje redovne djelatnosti organiziraju, ostvaruju i unapređuju ONO i društvenu samozaštitu. U tom cilju radnički savjet u postupku propisanom ZUR-om i statutom OUR-a utvrđuje i donosi plan za obranu, programe mjera i aktivnosti, osigurava materijalna sredstva i brine se o načinu provođenja tih mjera.

Mjesna zajednica u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima provodi pripreme i organizira radne ljude i građane za pružanje općenarodnog otpora agresoru u slučaju rata, izrađuje i donosi svoj plan obrane, te obavlja i druge poslove iz područja ONO.

Društveno-političke organizacije, druge društvene organizacije i stručna udruženja građana dužna su svojim statutima, planovima, programima i drugim općim aktima utvrditi zadatke i mjere u pripremanjima za obranu zemlje i u ratu i osiguravaju sredstva za te pripreme. Suglasno planovima za obranu DPZ donose svoje planove obrane.

Radni ljudi i građani imaju pravo i dužnost da sudjeluju u izgradnji sistema općenarodne obrane i pripremanjima za obranu zemlje, da se osposobljavaju i obučavaju za obranu i zaštitu i za izvršavanje zadataka u ratu, da sudjeluju u oružanoj borbi i drugim oblicima otpora u zaštiti i spasavanju stanovništva i materijalnih dobara i u izvršavanju i drugih zadataka od interesa za ONO.

Kao što smo vidjeli iz izloženog, sva rješenja iz oblasti ONO uklapaju se u miru i ratu u postojeći sistem samoupravnih odnosa u društvu, čime su organizaciono i normativno stvoreni uslovi za područstvljavanje poslova u sferi obrane društva.

Cilj područstvljavanja ONO je da postane permanentan sistem obrambenih i zaštitnih funkcija društva, sastavni dio radnih i upravljačkih funkcija koje radni ljudi obavljaju proizvođački društvena dobra i upravljajući društvenim poslovima, a ne poseban organizam, odnosno sistem organa i institucija posebno izdvojenih iz struktura rada i upravljanja.

Samoupravljanje se ne može razvijati bez područstvljavanja poslova u svim oblastima društvenog života. Praksa pokazuje da etatizam ustupa mjesto samoupravljanju ovisno o procesu područstvljavanja. Zadržavanje tog procesa u bilo kojoj oblasti zadržava proces u cjelini i pokazuje nedovoljnu spremnost društva za daljnji revolucionarni preobražaj, odnosno

pokazuje da snage koje su zainteresirane za zadržavanje etatizma imaju dovoljno društvene moći za takvo ponašanje. Ukoliko se podruštvljavanje razvija ravnomjernije u svim oblastima društvenog života, utoliko se brže razvija i samoupravljanje u cjelini. Zato je za samoupravni razvoj socijalizma značajno da proces podruštvljavanja obuhvati ravnomjerno sve oblasti — pa prema tome i vršenje poslova ONO.

S obzirom na to da socijalističko samoupravljanje određuje pravac, tempo i klasni sadržaj vođenja obrambene politike u cjelini, to uspjesi koji se postižu na daljem razvoju političkog sistema socijalističkog samoupravljanja predstavljaju bitnu pretpostavku za dalje razvijanje i jačanje ONO. Ostvarivanjem prava radnih ljudi i građana u oblasti ekonomskog, političkog, kulturnog i društvenog života uopće i ukupnim razvojem društva na samoupravnoj osnovi stvaraju se bolji uslovi za punije učešće i doprinos svih subjekata društva općenarodnoj obrani. Razvoj samoupravljanja oslobađa sve potencijalne snage društva i omogućuje njihovo punije učešće u društvenom životu i u svim ostalim društvenim aktivnostima, pa prema tome i u ONO i djeluje u pravcu sveobuhvatnijeg i još potpunijeg podruštvljavanja poslova ONO u svim elementima.

O razvijenosti društva, društvenih odnosa, njegove materijalne baze i sl. ovisit će odnos pojedinca prema društvu i njegova spremnost da brani to društvo. Snaga i vitalnost obrane ovisi i o stupnju motiviranosti radnih ljudi i građana, naroda i narodnosti da brane Jugoslaviju kao društvenu i državnu zajednicu u kojoj ostvaruju svoje istinske interese i perspektivu. Za obranu društva od presudnog je značaja kako i kuda se kreću tokovi društvenog razvoja, a posebno pozicija radnika i građanina — samoupravljača.

Ukoliko sistematskije, brže i dosljednije budemo rješavali pitanja vezana za mjesto i ulogu radnog čovjeka, za jačanje njegovog samoupravnog položaja, utoliko će obrana zemlje postajati neposredni i lični interes najvećeg broja naših ljudi. Zbog toga je i sa stanovišta snaženja ONO značajno ulaganje napora i pronalaženje sistemskih rješenja za razrješavanje proturječnosti koje se javljaju u našem društvenom razvitku. Neosporno je da će ONO biti snažnija u mjeri u kojoj se efikasnije savladavaju teškoće i otklanjaju prepreke koje ometaju, usporavaju a ponekad i sprečavaju samoupravni razvoj našeg društva.

To pak govori da jačanje ONO utiče kao činilac sa povratnim pozitivnim djelovanjem na stabilnost i nesmetan razvitak samoupravljanja, kao i na brže rješavanje otvorenih problema društvenog razvoja i na jačanje unutrašnjeg jedinstva i kohezije naših radnih ljudi, naroda i narodnosti Jugoslavije.

Naš politički sistem socijalističkog samoupravljanja društvenim poslovima i društvom, uz sve moguće prigovore i saznanja da nije savršen ni dovršen, jer se radi o revolucionarnom procesu u kojem se isprepliću samoupravljanje u razvoju i država u odumiranju, staro i novo, tradicionalno, institucionalno i revolucionarno, ipak ima bitno svojstvo, što ovisi o radnim ljudima i građanima i stalnom jačanju njihove uloge u društvu. To znači da radni ljudi i građani sve više preuzimaju i vrše vlast u svoje

ime, a državni mehanizam im služi da što uspješnije štite svoje klasne interese. Na planu ONO to znači da radni ljudi i građani sve više preuzimaju ove poslove u svoje ruke, da oni organiziraju svoju obranu, da obrana i oružane snage društva postaju oni sami — kako je to slikovito rekao drug Tito, da svaki građanin bude vojnik, a svaki vojnik građanin i da oni sami u vlastitom interesu organiziraju i pripremaju JNA i TO kao dio naoružanog naroda. Ovo je moguće ostvariti tek kada je ideju »naoružanog naroda« prihvatila i kada je realizira klasa kojoj je cilj istinsko oslobođenje čitavog društva, koja i samoupravljanje i oblast poslova ONO shvaća ne kao institucije, nego kao društveni odnos koji se razvija svjesnom društvenom aktivnošću radnih ljudi i građana na čelu s avangardom radničke klase Savezom komunista Jugoslavije.

Jedinstvo sistema ONO i ravnopravno učešće naroda i narodnosti u općenarodnoj obrani

Sistem ONO je jedinstven u idejnom, organizacionom i funkcionalnom pogledu. Idejno jedinstvo sistema ONO osniva se na jedinstvu klasnih i političkih ciljeva i interesa naroda i narodnosti Jugoslavije, radnih ljudi i građana da očuvaju slobodu, nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu cjelinu i samoupravno socijalističko društveno uređenje kao njihovo zajedničko dobro i uvjet socijalističkog samoupravnog društvenog razvoja. Jednostavno rečeno, kad bismo podlegli pritiscima izvana na račun naših unutrašnjih odnosa, došlo bi do podređenosti i opasnosti gubitka slobode i samoupravnog socijalističkog kursa u razvoju zemlje; kad bismo podlegli nacionalizmu i njegovom etatističkom, unitarističkom ili separatističkom vidu, došlo bi do degradacije socijalističkog samoupravljanja, do unutrašnjih trvenja koja bi također prijetila opasnostima gubitka slobode i samoupravnog razvitka društva.

Na gore izloženim osnovama izgrađuje se jedinstveno uvjerenje našeg društva u pogledu potrebe organiziranja obrane i sistema ONO, mogućnost da se zemlja uspješno brani od svakog agresora i u svim uvjetima, neopodnost i spremnost da se obrana SFRJ ostvaruje udruženim snagama cijele jugoslavenske zajednice, imajući u vidu da nitko sam sebi nije dovoljan, da je obrana SFRJ uvjet obrane svakog naroda i narodnosti, što znači jedinstvo uvjerenja da o obrambenim sposobnostima cijele zemlje ovisi obrana svakog njenog dijela. Zbog toga se obrana SFRJ mora ostvarivati putem jedinstvenog sistema ONO, a na osnovama jedinstvene obrambene politike — koncepcije ONO i doktrine ONO uz punu solidarnost u podnošenju obrambenih napora čitave zajednice.

Jedinstvo sistema u organizacionom pogledu izražava se okolnošću da u svojoj ukupnosti predstavlja jedinstveno organiziranu i skladnu cjelinu. Ovaj zahtjev ne podrazumijeva jednakost svih rješenja u sistemu, već jednakost oblika organiziranja, pripremanja i upotrebe snaga i sredstava obrane, koliko je to nepodno da bi se osiguralo optimalno angažiranje obrambenih potencijala zemlje. Apsolutna jednakost svih rješenja,

postupaka i mjera osujetila bi mogućnost stvaralačkih prilagodavanja potrebama, mogućnostima i prilikama subjekata sistema obrane, učinila bi je »siromašnijom« u inventivnosti i stvaralaštvu, proturječila bi podružljavanju, a isto tako izostajanje nužne mjere jedinstvenosti u pogledu organizacije učinilo bi sistem manje efikasnim u pogledu optimalnog iskorišćavanja snaga i sredstava općenarodne obrane. Na taj način se i sa staništa zajedničkog interesa postižu najbolji rezultati jer se osigurava da u opći, jedinstveni i svrsishodno usmjereni napor čitavog jugoslavenskog društva svaki subjekt poslova ONO unese maksimum svojih mogućnosti.

Jedinstvo sistema ONO u funkcionalnom pogledu podrazumijeva njegovu sposobnost da postigne maksimalno angažiranje ljudskih i materijalnih mogućnosti našeg društva u obrani zemlje. To se osigurava usklađenim i svrsishodno usmjerenim obrambenim aktivnostima i mjerama, te djelovanjem svih elemenata ONO kroz sve oblike aktivnosti — političke, vojne, ekonomske, moralne, psihološke i druge aktivnosti.

Za višenacionalnu zemlju kao što je naša vrlo je značajno ne samo koliko obrana odražava interese svih naroda i narodnosti Jugoslavije, već i da li je koncipirana na ravnopravnom učešću u ostvarivanju tih interesa. Karakteristika je naše ONO da odražava jedinstvo interesa svih naroda i narodnosti Jugoslavije i što je postavljena tako da omogući njihovo ravnopravno učešće. Nedjeljiva je obrana dijela kao i cjeline teritorija SFRJ, nepovredivo je i neotuđivo pravo i dužnost naroda i narodnosti, radnih ljudi i građana da štite i brane nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu cjelokupnost i Ustavom SFRJ utvrđeno društveno uređenje. Nitko nema pravo priznati ili potpisati kapitulaciju, prihvatiti ili priznati okupaciju SFRJ ili njezinog pojedinog dijela. U pogledu sastava, rasporeda i školovanja aktivnog i rezervnog starješinskog kadra u JNA i TO, te njegovog uzdizanja, osigurava se načelo što razmjernije zastupljenosti republika i autonomnih pokrajina, naroda i narodnosti SFRJ. U oružanim snagama SFRJ ravnopravna je upotreba jezika i pisama naroda i narodnosti Jugoslavije. Ako su jedinice TO organizirane od pripadnika naroda ili narodnosti Jugoslavije u komandiranju i obuci u tim jedinicama upotrebljavat će se jezik tog naroda ili narodnosti.

Jednaka prava i obaveze u svim poslovima koji se odnose na obranu, rješenja koja omogućuju puno ispoljavanje tih prava i obaveza, saznanje o zajedničkom interesu očuvanja cjelokupnosti Jugoslavije (a time i svakog njezinog dijela) odraz su i pretpostavka ravnopravnosti naših naroda i narodnosti. Na takvim osnovama izgrađeno jedinstvo može biti garancija uspjeha u sukobu s agresorom, jer bi takav oružani sukob neminovno dobio karakter revolucionarno-klasnog i nacionalno obrambenog rata. Tako i sistem ONO omogućava i pridonosi daljem pozitivnom kretanju jednog od najznačajnijih pitanja razvoja naše višenacionalne zajednice.

Klasno-revolucionarni karakter općenarodne obrane

Klasno-revolucionarni karakter općenarodne obrane ogleda se u njegovoj funkciji obrane SFRJ u kojoj radnička klasa i radni ljudi stvaraju uvjete za oslobođenje rada *razvijajući samoupravljanje kao osnovni društveni odnos*. Bitna pretpostavka ostvarivanja takvog cilja je slobodna i nezavisna SFRJ kao samoupravna socijalistička zajednica i savezna država ravnopravnih naroda i narodnosti, radnih ljudi i građana. Stoga sistem općenarodne obrane, pored uloge obrane nacionalne slobode i nezavisnosti ima zadatak da svojom općom funkcijom osigura uvjete za nastavljanje socijalističke revolucije na samoupravnim osnovama.

Klasno-revolucionarni karakter sistema općenarodne obrane ogleda se i u neposrednom utjecaju radničke klase i radnih ljudi na poslove obrane zemlje, što će biti utoliko izraženije ukoliko oni budu u većoj mjeri stvarni nosioci politike i vlasti i kao takvi u mogućnosti da osiguraju funkcioniranje i razvijanje samoupravnog društvenog sistema kao osnovnog društvenog odnosa.

Revolucionarni cilj oslobađanja rada i radničke klase mora biti ostvaren djelovanjem same radničke klase i njegove avangarde SKJ i svaki uticaj, recept ili uvoz sa strane mora se platiti — tako nas uče događaji — zavisnošću, ekonomskom i političkom.

Zbog toga je jačanje uticaja udruženog rada, oživotvorenje ustavnih i zakonskih postavki o položaju i pravima udruženog rada, posebno Zakona o udruženom radu, od velikog značaja za uspješno funkcioniranje općenarodne obrane, kao što je i uspješno funkcioniranje općenarodne obrane bitna pretpostavka afirmacije udruženog rada.

Zaključak

1. Realni društveno-ekonomski i politički uslovi svake zemlje, vanjsko-politička situacija, geografski i geostrateški položaj, unutrašnja i vanjska politika vladajućih snaga društva, te zahtjevi suvremenog vođenja rata u svakoj zemlji posebno bitno opredjeljuju karakter, funkcije, ciljeve i oblike vojnog organiziranja svakog društva, pa i našeg jugoslavenskog socijalističkog samoupravnog društva.

2. Sva organizaciona i druga rješenja iz oblasti općenarodne obrane u potpunosti se integriraju i uklapaju u miru i ratu u postojeći društveno-politički sistem socijalističkih samoupravnih odnosa u jugoslavenskom društvu. Na taj način sfera poslova iz općenarodne obrane postaje sastavni dio radnih i upravljačkih funkcija koje obavljaju radni ljudi i građani pro-

izvodeći materijalna i druga dobra i upravljajući svim društvenim poslovima. Uspjesi koji se postižu na daljnjem razvijanju, jačanju i afirmaciji predstavljaju snažan podstrek za daljnje razvijanje i jačanje općenarodne obrane, čine je uspješnijom i efikasnijom, kao što jačanje same općenarodne obrane povratno pozitivno utiče na stabilnije i snažniji razvitak samoupravljanja.

3.

Za obranu višenacionalne zemlje kao što je naša vrlo je značajno da sva rješenja u općenarodnoj obrani respektiraju i odražavaju sve bitne interese naroda i narodnosti Jugoslavije, da su u potpunosti koncipirana na ravnopravnom učešću u ostvarivanju ovih interesa. Jednaka prava i obaveze u svim poslovima koji se odnose na obranu, rješenja koja omogućuju puno ispoljavanje tih prava i obaveza, saznanje o zajedničkom interesu očuvanja cjelokupnosti, nezavisnosti i suvremenosti socijalističke samoupravne Jugoslavije odraz su i pretpostavka ravnopravnosti naših naroda i narodnosti.

4.

Radnička klasa i radni ljudi socijalističke samoupravne Jugoslavije u političkom sistemu socijalističkog samoupravljanja, kao specifičnom obliku diktature proletarijata, stvaraju uslove za oslobođenje rada i radničke klase. Bitna pretpostavka ostvarivanja takvog dalekosežnog cilja je slobodna i nezavisna SFRJ, kao samoupravna socijalistička zajednica i savezna država ravnopravnih naroda i narodnosti, radnih ljudi i građana. ONO pored uloge obrane nacionalne slobode i nezavisnosti ima zadatak da svojom općom funkcijom osigura uvjete za daljnje razvijanje socijalističke revolucije na samoupravnim osnovama u čemu se ogleda klasno-revolucionarni karakter ONO.